

PARTIJ VOOR DE DIEREN

LEIDSCHENDAM-VOORBURG

NATUURLIJK

Inleiding

Leidschendam-Voorburg is voor iedereen. En iedereen heeft het recht om te wonen. Om door de natuur te wandelen en schone lucht in te ademen. Om jezelf te kunnen zijn. Niet alleen mensen, maar ook dieren. De Partij voor de Dieren durft belangrijke keuzes te maken. En dat is ook nodig!

Wij willen klimaatverandering tegengaan. Wij willen rechten geven aan dieren. De natuur weer laten groeien en bloeien. En we willen dat iedereen een goed en rechtvaardig leven kan hebben. Dat willen wij doen in Leidschendam, Stompwijk en Voorburg en daarom doen wij hier voor het eerst mee aan de gemeenteraadsverkiezingen! De Partij voor de Dieren zet alles op alles om te zorgen voor een beter leven voor mens en dier.

Ook in onze gemeente moet de stem van dier, natuur en milieu sterker gehoord worden.

Het geluid van de Partij voor de Dieren is noodzakelijk om ervoor te zorgen dat alle inwoners in een leefbare gemeente wonen, de overlast bij de Mall een halt wordt toegeroepen en er geen recreatiewoningen komen in Vlietland.

Doe met ons mee!

Daniël Tempelman

Lijsttrekker Leidschendam-Voorburg

1

EEN LEEFBARE AARDE

Klimaat, biodiversiteit en energie

We leven op een prachtige planeet die ons alles biedt wat we nodig hebben. Toch maken vervuiling, het verdwijnen van natuur en het gebruik van gif de Aarde steeds onleefbaarder voor mens én dier. We staan voor een klimaat- en natuurcrisis die we nú moeten stoppen.

En dat kan! In Leidschendam-Voorburg werken we samen met inwoners, organisaties en ondernemers aan meer natuur, gezonde lucht, schoon water en veilige, schone wijken. De grootste vervuilers laten we meer betalen, terwijl we mensen met een lager inkomen helpen om duurzamere keuzes te maken. Energiebesparing staat daarbij voorop, aangevuld met manieren om energie duurzaam op te wekken.

Zo bouwen we samen aan een groene, eerlijke en sociale toekomst, voor álle Leidschendamers, Stompwijkers en Voorburgers!

- Leidschendam-Voorburg roept de klimaat- en biodiversiteitscrisis uit. Er komt een ambitieus klimaatplan met bijbehorend budget.
- De gemeente moet zo snel mogelijk klimaatneutraal zijn, met 2030 als uitgangspunt.
- Al het beleid wordt getoetst op duurzaamheid, met aandacht voor de gevolgen voor dieren, natuur, milieu en klimaat.
- Veel inwoners leven nog steeds in energiearmoede. Deze inwoners krijgen ondersteuning van de gemeente voor energiemaatregelen.
- Alle sociale huurwoningen worden goed geïsoleerd en verduurzaamd.
- In 2030 gebruiken huishoudens, bedrijven en organisaties in Leidschendam-Voorburg ten minste 65% minder energie dan in peiljaar 1990.
- Alle gebouwen worden goed geïsoleerd. De gemeente zet vol in op voorlichting over en subsidie voor natuurinclusieve woningisolatie. En het koelen van woningen en kantoren door middel van groene daken, groene gevels en zonwering.
- Leidschendam-Voorburg pakt samen met lokale ondernemers energieverstopping aan, zoals lichtvervuiling, terrasverwarming en open winkeldeuren. Duurzame alternatieven worden gepromoot.
- Zonnepanelen en groen worden de norm op daken, gevels, geluidswallen en boven parkeerplaatsen. Alle nieuwe panden worden energiepositief en wekken meer energie op dan ze gebruiken. De gemeente stuurt erop aan dat er zonnepanelen worden geplaatst op het gebouw van de Mall of the Netherlands.
- Elk jaar verkleint de gemeente haar ecologische voetafdruk. Zij gaat onder andere fors minder energie gebruiken, erkent het belang van de eiwittransitie en maakt plantaardig voedsel de norm.

2

DIEREN ZIJN ONZE MEDEBEWONERS

Dierenrechten en dierenwelzijn

In Leidschendam-Voorburg leven meer dieren dan mensen, maar bij nieuwe plannen worden ze vaak vergeten. Dieren hebben ook recht op een fijne plek, om zich natuurlijk te kunnen gedragen en met respect behandeld te worden.

Daarom wil de Partij voor de Dieren een wethouder voor Dierenrechten & Dierenwelzijn. Leidschendam-Voorburg moet alle dieren beter beschermen: huisdieren, landbouwdieren en ook wilde dieren die ziek of gewond raken. We stoppen met de vee-industrie en met het gebruik en doden van dieren voor vermaak, traditie of mode.

Zo geven we ook de dieren in Leidschendam-Voorburg eindelijk de stem die ze verdienen.

- Leidschendam-Voorburg zorgt voor een goed dierenbeleid. Met respect voor dierenrechten en dierenwelzijn. De gemeente is tegen het gebruik van dieren om geld mee te verdienen. Of om mensen te vermaken. Dierenrechten en dierenwelzijn worden standaardonderdelen op alle beleidsterreinen: van bouwplannen tot zorg en van financiën tot onderwijs.
- Leidschendam-Voorburg heeft een duidelijke visie op landbouw. Met als belangrijke doelen minder veehouderij en omschakeling naar plantaardige en natuurinclusieve landbouw.
- De gemeente draagt bij aan het verbinden en uitbreiden van leefgebieden van in vrijheid levende dieren. Bij drukke wegen zorgt de gemeente voor de aanleg van groenstroken, ecodeucten en veilige oversteekplaatsen voor dieren.
- Leidschendam-Voorburg zorgt voor een goed budget voor het vervoer, de verzorging en de opvang van zwerfdieren en in vrijheid levende dieren die ziek of gewond zijn.
- De gemeente ondersteunt mensen met een krappe beurs met een tegemoetkoming bij noodzakelijke dierenartskosten, waaronder chippen en inentingen.
- Kinderboerderijen stoppen met fokken en slachten en nemen alleen nieuwe dieren als zij opvang nodig hebben. Ook moeten zij voldoen aan de welzijnseisen uit het Kinderboerderijenbesluit.
- De gemeente voorkomt activiteiten met levende dieren. Bijvoorbeeld door geen vergunning af te geven. Er moet uiteindelijk een verbod komen op evenementen waarbij dieren worden verkocht of tentoongesteld. Zoals paardenmarkten en circussen. Hengelen wordt verboden in gemeentelijke wateren.
- Handhaving op dierenwelzijn en de signalering van dierenmishandeling en verwaarlozing worden verbeterd door betere samenwerking tussen toezichthouders, NVWA, hulpverleners en andere relevante partijen.

3

KIES VOOR GROEN

Natuur en biodiversiteit

Natuur is van levensbelang. De mens neemt heel veel ruimte in door de intensieve veehouderij, gebouwen, industrie, wegen en recreatie. Hierdoor is er steeds minder ruimte voor dieren, planten en bomen in Leidschendam-Voorburg.

Zonder natuur kunnen we niet leven. Daarom wil de Partij voor de Dieren meer bomen, struiken, bloemen en planten. Gifvrij en goed voor de biodiversiteit. Het moet weer gonzen van de bijen, vlinders en libellen. Bomenkap en onnodig maaien moet stoppen, de natuur moet de ruimte krijgen om te groeien en te bloeien.

Een groen Leidschendam-Voorburg is de basis voor een gezonde, gelukkige en toekomstbestendige gemeente.

- Bescherming van bestaande natuur is noodzakelijk om Leidschendam-Voorburg ecologisch waardevol te houden. Bebouwing wordt niet toegestaan in natuurgebieden.
- Er wordt niet gebouwd in het natuurgebied Vlietland. De gemeente zet zich maximaal in om het plan om in Vlietland Noord vakantiewoningen te bouwen niet door te laten gaan.
- De natuur in de Vlietzoom blijft behouden. Hier komt geen (vervuilende) industrie en de bestaande natuur en ecologische verbindingen worden versterkt.
- Bij het beheer van de openbare ruimte streven we naar een ecologische balans. Geen strak gemaaide bermen, maar bloemrijke biodiverse groenstroken met inheemse planten waar ook insecten kunnen leven.
- Leidschendam-Voorburg gaat gebouwen, straten en pleinen flink vergroenen. De gemeente wordt zo een betere plek voor mens en dier. Nieuwbouw zoals in Klein Plaspoelpolder en Overgoo worden voorzien van meer groen dan nu op de planning staat en ook in Voorburg-Noord komt veel extra groen.
- Leidschendam-Voorburg verandert versteende parkeerplaatsen in 'groene' parkeerplaatsen, bijvoorbeeld in de vorm van grasbetontegels.
- Met vergroening wordt begonnen in de meest versteende wijken. Winkelgebieden zoals de Julianabaan in Voorburg en The Mall of the Netherlands worden ook vergroend.
- Bij nieuwe woningen of bedrijfspanden zijn groene daken, gevels en tuinen de nieuwe standaard. We zorgen voor nestgelegenheid en slaap- en schuilplekken voor dieren.
- De gemeente stimuleert boeren om op hun weilanden in het buitengebied van Stompwijk de industriële graszaadmengsels te vervangen voor soortendivers en kruidenrijke graslanden.
- Hogere beplanting zoals bomen en struiken worden op meer plekken in het buitengebied van Stompwijk toegestaan. Hiermee verhogen we de biodiversiteit in het gebied.

4

DE ECONOMIE IN EVENWICHT

Economie, werk, inkomen en bestaanszekerheid

Economische groei is niet de oplossing, maar juist het probleem. Het is nú tijd voor een ander economisch systeem. Geld verdienen ten koste van dieren, natuur en andere mensen moet stoppen. De Partij voor de Dieren kiest voor een schone, eerlijke, duurzame en lokale economie voor alle mensen én dieren waarmee we samenleven.

Een circulaire economie waarin ecocide (schade aan de natuur) en milieuvervuiling worden gestopt. We zuinig omgaan met grondstoffen. En overstappen van een wegwerpeconomie naar een kringlooeconomie, zonder afval! Dus voor vervuilende bedrijven en reclames is geen ruimte meer in Leidschendam-Voorburg.

In Leidschendam-Voorburg gaan we voor welzijn boven winst, en een economie binnen de grenzen van onze planeet.

- Leidschendam-Voorburg stopt met reclame in de openbare ruimte met uitzondering van overheidscampagnes, cultuur en goede doelen. Totdat de volledige stop van reclame in de openbare ruimte gerealiseerd is, verdwijnen in ieder geval reclames voor dierlijke producten, fossiele reclames en gok- en alcoholreclames.
- Ruilen en delen worden gemakkelijker. De gemeente stimuleert en faciliteert lokale ruilsystemen zoals minibibliotheken, fietsenbanken en plantenruil. De gemeente zet zich in om het Circulaire Ambachtscentrum (CA) aan de Star in Leidschendam uit te breiden.
- Afvalscheiding en hergebruik wordt voor inwoners zo eenvoudig mogelijk gemaakt, onder andere door bakken voor gescheiden afvalinzameling op loopafstand van woningen te plaatsen.
- Er komt extra aandacht voor kinderen die opgroeien in armoede of een taalachterstand hebben. Ieder kind heeft recht op goede kleding, gezonde maaltijden, een fiets, materialen voor school en vrijetijdsbesteding.
- Armoede wordt onder andere bestreden door goede, op preventie gerichte schuldhulpverlening. Leidschendam-Voorburg ondersteunt de voedselbank en weggeefwinkels.

5

WONEN IS EEN BASISRECHT

Wonen en bouwen

Een goede woning is een basisrecht voor iedereen. De huidige wooncrisis is het gevolg van jarenlange verkeerde politieke keuzes.

De Partij voor de Dieren wil het tekort aan woningen duurzaam oplossen. Leidschendam-Voorburg volbouwen is niet de oplossing; dat maakt de gemeente onleefbaar. Wij willen de beschikbare ruimte en woningen eerlijk en betaalbaar verdelen.

We maken ruimte voor extra woningen door de vee-industrie te laten krimpen. Die neemt nu de helft van ons land in beslag. Op die plekken kunnen we nieuwe woningen bouwen en natuur aanleggen. Woningen die betaalbaar zijn en voor iedereen: starters, senioren, alleenwonenden of mensen in alternatieve woonvormen. Minimaal 40% van de huurwoningen moet sociale huur worden. De woningen die we bouwen zijn klimaatneutraal, circulair en natuurinclusief.

- Er komen meer betaalbare woningen: minimaal 40% van de huurwoningen is sociale huur. Daarnaast komt er betaalbare middenhuur.
- Met woningcorporaties worden ook afspraken gemaakt om sociale huurwoningen aanzienlijk te vergroenen. Groene daken, gevels en tuinen worden toegevoegd en bij wisseling van bewoners wordt een groene tuin zonder tegels opgeleverd.
- Leidschendam-Voorburg ondersteunt huurders die hun woning willen (laten) verduurzamen, onder andere met energiecoaches en -adviseurs. Gemeente en huurder doen dit in samenwerking met de verhuurder.
- Er komen maatregelen tegen speculatie met woonruimte en leegstand. Langdurig leegstaande panden worden bewoonbaar gemaakt.
- Er wordt niet gebouwd in de natuur. Eerst wordt gekeken waar bestaande bebouwing slimmer benut kan worden. Pas daarna wordt gekeken naar bijbouwen aan de rand van Leidschendam, Voorburg en Stompwijk.

6

INCLUSIEF, RECHTVAARDIG EN SOLIDAIR

Iedereen doet ertoe

De Partij voor de Dieren wil bouwen aan een samenleving waarin iedereen zich welkom en thuis voelt. In Leidschendam-Voorburg is dat helaas niet altijd zo. Te veel mensen hebben het gevoel dat ze er niet bij horen. Vaak wordt de schuld van problemen bij een ander gelegd. Mensen en groepen die het toch al lastig hebben.

Ze krijgen te maken met vooroordelen, uitsluiting en geweld; bijvoorbeeld vluchtelingen of transpersonen. Dat is onacceptabel!

Racisme en discriminatie - zichtbaar of onzichtbaar - mogen geen plek hebben in Leidschendam-Voorburg.

De Partij voor de Dieren staat voor een inclusieve gemeente waarin alle Leidschendamers, Stompwijkers en Voorburgers kunnen meedoen, ongeacht gender, leeftijd, achtergrond, seksuele voorkeur, beperking, chronische ziekte, neurodivergentie of financiële situatie. In Leidschendam-Voorburg gaat de kern zijn: 'Beslis niet over ons, maar met ons.'

- Leidschendam-Voorburg bestrijdt álle vormen van racisme en discriminatie, zoals antisemitisme, moslim-, homo- en transgenderhaat. Er komt een plan met concrete doelen om racisme en discriminatie uit te bannen.
- De gemeente maakt werk van meer verbondenheid tussen inwoners en gemeenschappen, zodat tussen de groepen inwoners meer verbinding ontstaat.
- Er wordt op meerdere plekken in de gemeente zichtbaarheid gegeven aan LHBTQIA+'ers. Rondom bepaalde dagen, zoals de internationale dag tegen transfobie en de Coming Out Day, worden bewustwordingscampagnes georganiseerd.
- Leidschendam-Voorburg houdt een eerlijk aandeel in het zorgen voor opvangplekken voor vluchtelingen, zoals nu aan Overgoo en Stationsplein Voorburg.
- Op veel plekken in de gemeente komt het nog regelmatig voor dat de stoep versperd wordt door bijvoorbeeld scooters, geparkeerde auto's, afval of vuilcontainers. De gemeente zorgt ervoor dat dit soort knelpunten worden opgelost.

7

SCHOON VERKEER

Mobiliteit en bereikbaarheid

Onze gemeente kan zoveel schoner, mooier en gezonder als we ons anders gaan verplaatsen. Daarom willen wij rechtvaardige straten: de auto is niet langer de baas, er komt meer ruimte voor voetgangers, fietsers en het openbaar vervoer. Waar nu nog auto's geparkeerd staan, kan groen groeien en bloeien en kunnen kinderen veilig spelen.

Zo zorgen we voor een rechtvaardige straat met een groene, veilige omgeving voor mensen en dieren en gezonde lucht. Leidschendam-Voorburg kiest voor meer schoon openbaar vervoer, dat we gratis maken voor mensen die dat nodig hebben.

- De gemeente Leidschendam-Voorburg stelt een Meerjarenplan Fiets op dat in onze gemeente alle te verbeteren fietsroutes inventariseert, verbetert en goed blijft onderhouden, en daarnaast investeert in veiligheid en fietsvoorzieningen zoals stallingen.
- In straten zonder vrijliggende fietspaden wordt de maximumsnelheid beperkt tot 30 km/u. Straten zonder stoep worden omgevormd tot (woon)erven, met een maximumsnelheid van 15 km/u, net als in de buurt van scholen en kinderopvang.
- Leidschendam-Voorburg zorgt voor voldoende gratis fietsenstallingen op drukbezochte plekken zoals kernwinkelgebieden en trein- en (toekomstige) metrostations en bushaltes. De gemeente zet alles op alles om de Mall of the Netherlands zo snel mogelijk een gratis bewaakte stalling te laten openen, op kosten van de Mall.
- In alle woonwijken en dorpskernen is regelmatig openbaar vervoer beschikbaar, ook in de avond en in het weekend. Leidschendam-Voorburg zorgt voor een goede en regelmatige busverbinding tussen Stompwijk, Leidschendam-Zuid en de rest van de gemeente, en maakt een tramhalte bij Overgoo mogelijk.
- Parkeerterreinen worden voorzien van laadmogelijkheden via carports met zonnepanelen. Alle parkeerplaatsen op straatniveau worden voorzien van een waterdoorlaatbare ondergrond zoals grasbetontegels.

8

GEZOND EN VEILIG IN LEIDSCHENDAM- VOORBURG

Gezondheid, zorg en veiligheid

Iedereen wil een gezond leven. Dat begint met een leefomgeving die uitnodigt om naar buiten te gaan, te bewegen en gezond te eten.

De Partij voor de Dieren kiest voor preventie: voorkomen is beter dan genezen, zowel bij ziekten als bij criminaliteit. Gezonde, biologische plantaardige voeding moet betaalbaar en toegankelijk zijn. Meer groen verlaagt stress en zorgt voor schone lucht.

Zorg moet beschikbaar zijn voor iedereen, zonder lange wachtlijsten en passend bij ieders situatie. Gezondheid gaat ook over mentaal welzijn.

Een sociale, veilige en ontspannen samenleving waarin iedereen zichzelf mag zijn is belangrijk. Leidschendam-Voorburg pakt seksueel overschrijdend gedrag en femicide hard aan. Net als andere vormen van geweld. En ook dieren verdienen bescherming. In Leidschendam-Voorburg heeft dierenmishandeling geen plek.

- De gemeente bevordert schone lucht door op meer plekken gemotoriseerd verkeer te weren. De gemeente voert een milieuzone in op drukke plekken, zoals rond het centrum van Voorburg, het Koningin Julianaplan, station Laan van NOI en rondom de Mall of the Netherlands.
- Leidschendam-Voorburg legt houtstook volledig aan banden, zowel binnen als buiten. Houtrook zorgt voor enorm veel fijnstof en veroorzaakt gezondheidsproblemen voor veel inwoners.
- Plantaardig eten wordt gestimuleerd bij de organisaties waar de gemeente aan deelneemt of die de gemeente (financieel) ondersteunt.
- De gemeente investeert in jongerencentra, buurthuizen, wijkcentra en ontmoetingsplekken, met speciale aandacht voor jongeren, ouderen en mensen met een beperking.
- Er moet voldoende toegankelijke crisisopvang zijn in de regio voor slachtoffers van huiselijk geweld. Een dier moet mee kunnen om zo de drempel voor opvang te verlagen.

9

EEN LEVEN LANG LEREN

Onderwijs en cultuur

Goed onderwijs is de basis van een vrije en eerlijke samenleving. Het leert kinderen kritisch denken en bewust omgaan met natuur, klimaat en dieren. Maar niet ieder kind in Leidschendam-Voorburg krijgt nu dezelfde kansen. De Partij voor de Dieren wil daarom meer geld naar onderwijs. Scholen krijgen groene, duurzame gebouwen en schoolpleinen.

Onderwijs moet niet alleen gaan om cijfers, maar ook om sociale, creatieve en emotionele ontwikkeling.

Iedereen die dat wil, moet een leven lang kunnen leren. Ook kunst en cultuur horen daarbij. Ze maken ons creatief, kritisch en geven nieuwe ideeën. Kunst kan ontroeren, laten nadenken en zorgen voor verandering. Daarom steunen we een sterke cultuursector met eerlijke beloning voor makers, ruimte voor amateurs om zich te ontwikkelen en een divers aanbod voor bezoekers.

- Een gezond binnenklimaat is belangrijk voor zowel leerlingen als leraren. De gemeente trekt voldoende geld uit voor het natuurinclusief renoveren en verduurzamen van verouderde schoolpanden.
- Veel van de problemen in onze maatschappij, zoals onze slechte omgang met dieren, zinloos geweld en vandalisme komen door een gebrek aan empathie. De gemeente stimuleert programma's die compassie bij kinderen verhogen.
- De gemeente investeert in sport, zwemlessen, cultuur, muzieklessen en (onafhankelijke) natuur- en duurzaamheidseducatie op scholen. De gemeente stimuleert daarnaast lessen waarin kinderen leren om producten te repareren.
- Er is meer geld nodig voor de ondersteuning van laagdrempelige cultuur, juist ook in de wijken.
- De gemeente faciliteert broedplaatsen en open(bare) werkplaatsen, bijvoorbeeld in leegstaande kantoor- en bedrijfspanden, voor (amateur-)kunstenaars, creatieve starters en duurzaam ondernemerschap.

10

SAMIEN, EERLIJK EN OPEN

Democratie, bestuur, digitalisering en privacy

De lokale overheid moet betrouwbaar zijn. Leidschendam-Voorburg is geen bedrijf en inwoners zijn geen klanten. Leidschendamers, Stompwijkers en Voorburgers moeten kunnen meedenken en meebeslissen over hun stad, dorp of buurt. De gemeente neemt hun mening serieus en beslist open en transparant. Privacy en zeggenschap over eigen gegevens worden goed beschermd.

Samenleven betekent ook oog hebben voor de wereld om ons heen. Oorlog en conflicten ver weg hebben invloed hier. Soms leidt dat tot spanningen tussen inwoners. De gemeente moet dit voorkomen en heeft de plicht om tegen onrecht op te staan. Iedereen moet zijn stem kunnen laten horen.

De Partij voor de Dieren staat voor het demonstratierecht. Vreedzame demonstraties worden in Leidschendam-Voorburg ruim ondersteund.

- Participatie wordt serieus genomen door dit laagdrempelig en gemakkelijk voor iedereen te maken, en inwoners breed te informeren over participatiemogelijkheden. In plaats van plannen maken voor inwoners, maken we plannen mét inwoners.
- Coöperatieve burgerinitiatieven, zoals lokale duurzame energieopwekking, voedselvoorzieningen en woningbouw, worden door de gemeente gefaciliteerd.
- Inwoners die niet uit de voeten kunnen met digitale middelen kunnen voor gemeentezaken telefoneren of bij een fysieke balie in het Servicecentrum terecht.
- De democratische controle op samenwerkingsverbanden met andere gemeenten of organisaties, de zogenaamde gemeenschappelijke regelingen, is een punt van zorg en wordt verbeterd.
- De gemeente gebruikt geen algoritmes waarbij systemen besluiten nemen over inwoners zonder menselijke inmenging. Algoritmes worden getoetst op discriminerende effecten en alleen gebruikt als de werking ervan transparant is.

**SAMEN ZORGEN WE VOOR
EEN ANDER POLITIEK KLIMAAT.
STEM 18 MAART**

**PARTIJ
VOOR DE
DIEREN**

LEIDSCHENDAM-VOORBURG

NATUURLIJK